

**Inuusuttut innarluuteqartut ukiut pingasut tikillugit efterskolersinnaalernissaat,
atuarnermilu ilinniagaqartutut allatulli atugaqarlutillu
ilinniagaqarner siuteqartalernissaat Naalakkersuisunit qulakkeer neqaqqullugu
Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut
(Inatsisartunut ilaasortaq *Juliane Henningsen, Inuit Ataqtigiit*)**

pillugu

**Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermt, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu
Ataatsimiititaliap**

ISUMALIUTISSIISSUTAA

Siunnersuutip aappassaaneer neqarnerni saqqummiunneqartoq

Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermt, Ilisimatusarnermut, Ilageeqarnermullu ataatsimiititaliaq kingullermik suliarinninnermini ukuninnga ilaasortaqarpoq:

Inatsisartunut ilaasortaq Jane Petersen, Inuit Ataqtigiit, siulittaasoq
Inatsisartunut ilaasortaq Niels Thomsen, Demokraatit, sinniisussa
Inatsisartunut ilaasortaq Hans Aronsen, Inuit Ataqtigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Ruth Heilmann, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Aleqa Hammond, Siumut

Siunnersuut UPA2011-imi marsip 16-ani siullermeerneqareermat ataatsimiititaliamit misissorneqarpoq.

Siunnersuutip imarisaa siunertaalu

Inuusuttut innarluutillit inuttut atugarisaasa ineriartornissamullu periarfissaasa pitsanngorsaavigineqarnissaat siunnersuummi siunertaavoq. Siunnersuuteqartup nalilerpaa, inuusuttut innarluutillit arlaqartut, meeqqat atuarfianni naammassigaangamik ilinniartitaanikkut neqeroortigineqartartutuaq Danmarkimi ukiut pingasut angullugit efterskolernissaq qinigassatuarigaat. Siunnersuuteqartup piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu kissaatigaa nunatsinni maani assingusumik taamatut efterskolertalernissaq periarfissaalersinnaajumaartoq.

Tamanna tunngavigalugu siunnersuuteqartoq isumaqarpoq, inuusuttunik innarluutilinnik efterskolertitsisarneq ilinniakkatut allatulli naleqqersuunneqarsinnaasariaqartoq, assersuutigalugu ilinniarnertuunngorniarninnut imaluunniit inuussutissarsiornermik ilinniarninnut. Taamaattumik siunnersuuteqartoq isumaqarpoq, efterskolertitsisarneq inuusuttumut innarluutilimmut ilaqaataasunullu aningaasartuutaasassanngitsoq, kiisalu ilinniagaqartut allat assigalugit ilinniarnernup nalaani ilinniagaqarnersiutinik pisarsinnaanissaat

Suliap Inatsisartuni siullermeerneqarnera

Siunnersuut Naalakkersuisunit itigartinneqartussanngorlugu innersuussutigineqarpoq, ilaatigut inatsisitigut ukiut pingasut angullugit efterskolernissamut periarfissaqareemat, ilaatigullu aamma efterskolerneq ilinniagassatut atuuttuunngimmat, namminerli kajumissutsimik toqqagassatut neqeroorutaalluni, taamaammallu Naalakkersuisut isumaqarput, taamatut atuariatormermi ilinniagaqarnersiutisiaqartitsisoqartariaqanngitsoq.

Naalakkersuisut, innarluutillit ilinniartut immikkut aningaasatigut pisariaqartitsinerat iliuuseqarfiginiarlugu tamatumuuna periarfissanik misissuerusunnertik erseqqissaatigaat; assersuutigalugu efterskolernut assigiinngitsunut assigiinngissitaartunik akeqartitsinerup atuutilersinneratigut.

Inuit Ataqtigiit, Demokratit kiisalu Kattusseqatigiit Partiiat siunnersuummi siunertarineqartumut tapersiippat, tassalu innarluutillit sapinngisamik nalinginnaasumik atugaqartitaanissaat qulakkeerneqassasoq. Taamaattumik partiit isumaqarput, ukiut pingasut angullugit efterskolernissamut siumut akuerisaasarnissaq periarfissaasariaqartoq. Tapiiffiqineqartarnissarli ukiukkaartumik tunniunneqartassasoq, innarluutilillu malittaralugu taamaalilluni efterskolernerup allamut nuunneqarsinnaanera periarfissinneqarluni. Efterskolernerup ilinniagaqarnersiuteqarsinnaatitaanissaq kingunerissanngikkaa Naalakkersuisunit oqariartuutigineqartoq paartiit isumaqataaffigaat.

Siunnersuummi siunertarineqartoq **Siumup** taperserpaa, tassalu innarluutillit assigiimmik periarfissaqartitaassasut inuiaqatigiinnilu aamma allattulli pisinnaatitaaffeqarlutik. Siumulli isumaqarpoq, immikkoortumut tamatumunnga inatsit sutigut tamatigut siunnersuummi siunertarineqartunut periarfisseereersoq tassa inuusuttut innarluutillit ukiut pingasut angullugit efterskolernissamut periarfissaqassasut, tamannalu pillugu siunnersuutip tapersiiviginissaanut partiit tunngavissaaleqippat.

Atassut siunnersuummut tapersiivoq siunnersuusiasimasullu assingusut innersuussutigalugit, ataatsimiinnerni siusinnerusuni partiip saqqummiuttarsimasai, taamatut oqariartuuteqartut, tassalu innarluutillit atugaasa pitsanngorsaavigineqartariaqarnerat. Aammattaaq parti

isumaqarpoq, ullumikkut innarluutillit qanoq periarfissaqartitaanerat pillugu qulaajaasoqarnissaa pisariaqartinneqartoq.

Sassartitsineq

Aprilip 1-ani 2011 Ataatsimiititaliamut innuttaasoq sassarpoq. Inuusuttumik innarluutilimmik paneqarluni ilaqutariittut Danmarkimi ukiut pingajussaa efterskolertumik ilaqarluni inuunerup qanoq ittunik misilittagaqarfigineqarnera innuttaasup oqaluttuaraa.

Innuttaasoq oqaluttuarpoq, ukiumut ataasiinnarmut qinnuteqartarnek assut ajornartorsiutaasartoq, tamatuma kingunerisarmagu ilaqutariit panitsillu siumungaaq pilersaarusiorsinnaasannginnerat. Ilaqutariit ukiut tamaasa Sisimiuni Oqaasileriffimmut tikeraarnissamut utimullu akiliunneqarnissamik qinnuteqartarlutik, innuttaasup aammattaaq oqaluttuaraa. Kommuni aqutigalugu ilaqutariit Namminersorlutik Oqartussanut panimmik juullisioriarnissaanut ukiut tamaasa qinnuteqartarput. Ajoraluartumilli ukiut taakku pingasut ingerlanerini misigisarsimallutik, Namminersorlutik Oqartussat qinnuteqaatinik taamaattunik itigartitsisarneq ileqquliutiinnarsimagaat, qularnanngitsumik inatsisip qanoq paasineqarnissaa isumaqatigiinningsutaasarunarmat. Kommunillu itigartitsineq Isumaginninnermi Suliat pillugit Maalaaruteqartarfimmut naammagittaalliutigisarpaa. Maalaaruteqartarfiup aalajangiinnermini kommuni taperserpaa, tamatuma kingorna paniusoq akiliutsilluni juullisioriarnissaminut akuerineqarluni.

Danmarkimi efterskolertitsineq nalinginnaasumik akisusarpoq, ilaqutariilli panimmik tamatumuuna periarfissaqarnissaa pingaartissimavaat ineriartornissaminut pitsaanerpaamik periarfissaqartinnissaa qulakkeerniarlugu. Paniat Danmarkimi najugalittut nalunaarsorsimavoq, taamaattumillu qallunaat nunaanni ikiorsiisarnermut inatsit malillugu pisartagaqartinneqarluni. Tamanna ukioq siulleq Danmarkimiinnerani periarfissaasimannilaq, pania aningaasaatilittut nalilerneqarmat initaarnissaminut sipaagaqarnera pissutigalugu.

Inatsisartuni ataatsimiititalianik allanik akulerutsitsineq

Ataatsimiititaliap siunnersuummik suliarinninnerminut atatillugu Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Ataatsimiititaliaq siunnersuummut isummeqqullugu qinnuigisimavaa.

Siunnersuutip matuma oqaasertaa tusarniaanermut akissuteqarnermini Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Ataatsimiititaliap aalajangersimasumik isummerfiginngilaa. Tassunga taarsiullugu innarluutillit periarfissaat pillugit tunngaviusumik isummersuutunik arlalinnik saqqummiussinissaq ataatsimiititaliamit toqqarneqarsimavoq. Tassannga paasinarpoq inuiaqatigiinni innuttat sinnerinut nalinginnaasumik periarfissiissutigineqartut neqeroorutigineqartartullu assinginik innarluutillit sapinngisamik qulakkeerunneqarnissaat

ataatsimiititaliamit pingaartinneqartoq. Taamatut isumaqarneq ilinniartitaanermut suliffeqarnermullu tunngasunut atuuppoq. Kiisalu annikitsuinnarmik allannguinnikkut iluarsiiisuteqarnikkullu innarluutillit periarfissaat amerlasuutigut qulakkeerneqarsinnaasartut ataatsimiititaliap erseqqissarpaa.

Tunngaviusumik isumaliutit taakku Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Ataatsimiititaliamit taperserneqarsinnaapput, taamaalillutillu taakku isumaliutissiiissummi matumani nalilersuinermit tunuliaqutitut ilaatinneqarlutik.

Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Ataatsimiititaliap akissuteqaataasa assilineqarneri isumaliutissiiissummut uunga ilanngussatut ilaatinneqarput.

Ataatsimiititaliap siunnersuummik suliarinninnera

Aallaqqaasiutigalugu ataatsimiititaliap oqaatigissavaa, siunnersuut taasissutigineqartussanngormat ”immikkut ittumik efterskolertut” taajuutigineqartumut ”efterskolernut” taarsiullugu taaneqarnissaa Inatsisartuni oqallisigineqarmat. Apeqqut tamanna ataatsimiititaliap misissuivigaa oqaatigisinnaallugulu, inatsisinut tunngatillugu efterskolet kisimik pineqarmata. Ulluinnarnili immikkut ittumik efterskolet pineqartarlutik. Danmarkimi efterskolet pillugit inatsimmit erserpoq, efterskolet tamanut ammasuussasut. Taamaalillutik efterskolet qinnuteqartunik piginnaasat tunngavigalugit, peqatigiiffinnut aalajangersimasunut ilaasortaaneq assigisaallu tunngavigalugit nalilersueqqusaanngillat. Qassinilli ukiulinnut killeqartitsinissaq efterskolet killiliiffigisinnaavaat. Aammaattaaq ministeriaqarfimmiit akuerisaavoq, efterskolet akuersissutertik tunngavigalugu inuusuttunut immikkut pisariaqartitsisunut naleqquttunik ataatsimoorussanik neqerooruteqartartut, qinnuteqartunik immikkoortiterisinnaasut assersuutigalugu perorsaasut tarnillu pissusaanik ilisimasalittut siunnersuisoqatigiit oqaaseqaataat tunngavigalugit. Aammattaaq efterskolet atuartunik 18-init sinnerlugit ukioqalereersimasunik atuortoqarsinnaapput perorsaasut tarnillu pissusaanik ilisimasalittut siunnersuisoqatigiit imaluunniit atuartup atuarfigisimasaani kommunimi inuusuttunut siunnersortip innersuussutaat tunngavigalugit.¹

Tarnikkut timikkullu innarluutilinnut atugassarititaasut, qassinilluunniit ukioqaraluaanni nalinginnaasumik tamakku pitsaasuusartut, Ataatsimiititaliap isumaqatigiissutigaa, pitsanngorsaanissamulli periarfissaqartuaannarpoq. Taamaalilluni nunatsinni maani innarluutilinnut perorsaanikkut ilinniartitsiviusinnaasunik ineriartorfiusinnaasunillu sulii amigaateqartoqarpoq. Aammattaaq ataatsimiititaliaq isumaqarpoq, innarluuteqarneq pitsaasumik inuuneqarnissamut immineq akornutaasariaqanngitsoq. Aammalu pingaartuuvoq, Naalakkersuisut kommunillu innuttaasunut taakkununga neqeroorutigut sutigut tamatigut ineriartortitsiuarnissaat. Ilutigitillugulu ataatsimiititaliap oqaatigissavaa, tassalu oqaaseq

¹ www.efterskolerne.dk

”innarluutillit” siammasissuummat tarnikkut imaluunniit timikkut assigiinngitsorpassuarnik innarluuteqarnermut taajuutitut atorneqartartoq, aammalu qanoq ittuuneri assigiinngitsorujussuusarlutik.

2010-imi upernaakkut ataatsimiinnermi innarluutillit meeqqat atuarfianni ukiuni qulini atuartussaaitaanerup saniatigut ilinniartitaanikkut periarfissaat pillugit, Naalakkersuisut 2011-imi pilersaarummik saqqummiussinissaannik siunnersuut ataatsimiititaliap suliaraa. Ataatsimiititaliap isumaqatigiittup siunnersuut akuerisassanngorlugu innersuussutigaa, siunnersuullu kingorna Inatsisartunit akuerineqarluni.

Ataatsimiititaliap sulinermi atillugu efterskolertarneq pillugu inatsit qimerloorsimavaa. Efterskolertarneq pillugu inatsimmi § 3 naapertorlugu tassani allassimavoq, atuartut 18-liisimasut, immikkut pisuni, Naalakkersuisut maleruagassatut aalajangersagaat naapertorlugit atuartuutigineqarsinnaasut. Inatsimmi kapitalit sisamaanni aalajangersakkat naapertorlugit immikkoortumut tamatumunnga nalunaarusiaqarpoq. Kalaallit Nunaanni efterskolimiinnermut tapiissuteqartarneq pillugu Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 13, 3. september 2009-imeersoq aamma Danmarkimi efterskolimiinnermut tapiissuteqartarneq pillugu Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 14, 3. september 2009-imeersoq innersuussutigineqarput.

Kalaallit Nunaani efterskolimiinnermut nalunaarummi efterskolimiinnermi tapiissuteqartarnissamut qassinik ukioqarnissamut piumasaaqateqanngilaq. Akerlianilli Danmarkimi efterskolimiinnermut nalunaarummi § 1, imm. 2 allassimavoq:

”... efterskolini ilinniartut ukiuni arfineq pingasuni atuarsimassapput imaluunniit 14-inik ukioqalereersimassallutik, 18-inillu ukioqalereersimassallutik”,

Siunissaq eqqarsaatigalugu nalunaarutini taakkunani marlunni assigiinngissutaasoq taanna naapertuunnersoq isumaliutigeqqullugu Naalakkersuisut ataatsimiititaliamit qinnuigineqarput.

Naalakkersuisut akissuteqaatiminni allapput, innarluutillit atuartut aningaasatigut immikkut pisariaqartitaat immikkut isiginiarlugit periarfissanik Naalakkersuisut misissuerusuttut assersuutigalugu efterskolenut assigiinngitsunut assigiinngissitaartunik akeqartitsinerup atuutilersinneratigut.

Taamaattumik periarfissaq tamanna misissoqqullugu ataatsimiititaliap Naalakkersuisut kaammattorusuppai, tunngaviatigut tamanna ataatsimiititaliap pitsaasutut isigimmagu.

Efterskolet nammineq kajumissutsimik toqqagassatut neqeroorutaammata, tamannalu pillugu ilinniagaqarnersiutisiaqarnissamut qinnuteqartoqarsinnaannginneranik Naalakkersuisut

oqariartuuteqarnerat ataatsimiititaliap tusaatissatut tiguaa. Ilutigitillugulu ataatsimiititaliap Naalakkersuisut kaammattorusuppai, inuusuttut innarluutillit siusinaartumik soraarnerussutisiallit, Danmarkimi ukiut pingasut angullugit efterskolertalernissaannut suliniuteqaqqullugit, taakkualu aamma siusinaartumik soraarnerussutisiatik efterskolernerminnut atatillugu Danmarkimi pisartagarilernissaannut periarfissaqalersinnissaat.

Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq, taamatut atuariartorneq inuusuttut innarluutillit arlallit nammineernerulernissaannut imminullu isumaginissaannut iluaqutissarsiviusinnaasoq. Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq, taamatut allanngueq inuiaqatigiinnut ataasiakkaanullu inuttut aningaasaqarnikkullu iluaqutissarsiviusinnaasoq.

Ataatsimiititaliarli isumaqarpoq, ukiut pingasut angullugit efterskolernissamut akuersissuteqartoqartalertariaqartoq, taamaalilluni ukiut tamaasa qinnuteqaqqaartoqartarunnaarluni. Kingullertut taaneqartoq assigiisitsinissaq eqqarsaatigalugu pisariaqanngitsutut isigineqarsinnaavoq kiisalu innarluutilimmut taassumalu ilaquataanut pisarissersuutaaginnarluni, ukiut ataasiakkaarlugit taamaallaat siumut pilersaarusiortarsinnaasut. Aningaasat meeqqamut/inuusuttumut malinnaatinneqartassapput, taamaalilluni efterskolernissamut ataasiinnarmut pituttorsimajunnaarluni.

Allannguutissatut siunnersuut

Isumaliutit isumaliutissiisummi saqqummiunneqartut tunngavigalugit allannguutissatut siunnersuut una ataatsimiititaliamit saqqummiunneqarpoq:

“Inuusuttut innarluuteqartut annertuumik innarluutillit pillugit aalajangersakkani ilaatinneqartut ukiut pingasut tikillugit efterskolersinnaalernissaat Naalakkersuisunit qulakkeerneqaqqullugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.”

Ataatsimiititaliap allannguutissatut siunnersuummi kissaatigaa inuusuttut annertuumik innarluutillit tapersersussallugit peqatigalugulu, taamaaliornikkut innarluutillit inuusuttut ukiut tamaasa qinnuteqaqanngikkaluarlutik ukiut pingasut tikillugit efterskolernissamut siunnessami ataasiartumik akuerineqarsinnaalissallutik. Tamatuma peqatigisaanik ataatsimiititaliamit erseqqissarumaneqarpoq aqqissuussineq taanna inuusuttunut annertuumik innarluutillit pillugit aalajangersakkani ilaatinneqartunut, immkkut pisariaqartitsisinnaasunut sammititaammat, taamaalillunilu assersuutigalugu eqeqqup nuuanik amigaateqarneq pissutigalugu killilimmik innarluuteqarneq sivisuumik immikkut efterskolernissamik nassataqarsinnaanani tunngaviusinnaaniluunniit. Inuusuttut taamatut annikitsumik innarluuteqartut inuusuttut allat assigalugit ilinniarnermik ingerlatsisinnaapput.

Taamaalillunilu siunnersuut inunnut annertuumik innarluutillit pillugit aalajangersakkani ilaatinneqartunut sammitinneqalermat siunnersuutaqaartup ilaa ilinniagaqarnersiuteqarnermut tunngasoq peerneqarpoq, tassa inuit annertuumik innarluutillit siusinaartumik pensionisiaqartussaataammata.

Ataatsimiititaliamit ataatsimut isigalugu oqaatigineqassaaq, innarluutillit inuttaasut allat assigalugit ineriartornissamut ilinniarnissamullu periarfissaqartinneqarnissaat. Tamanna Kalaallit Nunaanni imaluunniit nunani allani pisinnaavoq, inuit ataasiakkaat naatsorsuutigisaat piginnaasaallu tunngavigalugit.

Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisut sulinertik ingerlateqqittariaqarpaat, siunertaralugu, innarluutilinnut Kalaallit Nunaanni najugalinnut neqeroorutit nukittorsarneqarnissaat, naleqqussarneqarnissaat kiisalu allangorartinneqarnissaat, taakkua ataanni akornngutaasinnaasut piiaarneqarnissaat.

Aammalu innarluutillit Kalaallit Nunaanni najugalittut allatulli ineriartornissamut ilinniagaqarsinnaanermullu periarfissaqartinneqartariaqarput, aammalu tamatumani ataatsimiititaliamit kaammaattutigineqarluni innarluutillit periarfissaat nukittosaqqullugit.

Siunissaq ungasinnerusiq eqqarsaatigalugu innarluutilinnut suliniutit nukittorsarneqarnerisigut qularnanngitsumik innarluutillit pillugit paasinnittarnerit pitsanngorsarsinnaavaat, aammalu suliffeqarfinni inissaqartitsinerulersoqarsinnaalluni.

Ilanngullugulu Ataatsimiititaliamit erseqqissarumaneqarpoq, innarluutilinnut taakkunungalu ilaqutaasunut annertunerusumik paasissutissiisarnerit ataasiakkaallu ineriartornissamut ilinniarnissamullu periarfissaat pillugit ilitsersuisarnerit pingaaruteqassusiat.

Siunnersuutip aningaasatigut kingunissai

Ataatsimiititaliamit ilimagineqanngilaq siunnersuutip aningaasatigut kinguneqarnissaanik, tassami taamaallaat ukiut pingasut ingerlaannartumik efterskolernissamut periarfissaq ammarneqartussaammat, maannakkut aaqqissuussinerup paarlattuanit, ukiut tamaasa qinnuteqartarnermit.

Ataatsimiititaliap inassuteqaatai

Tamanna tunngavigalugu allannguutissatut siunnersuut akuersissutigineqassasoq
ataatsimiititaliap isumaqatigiittup inassutigaa.

*“Inuusuttut innarluuteqartut annertuumik innarluutillit pillugit aalajangersakkani
ilaatinneqartut ukiut pingasut tikillugit efterskolersinnaalernissaat Naalakkersuisunit
qulakkeerneqaqqullugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.”*

Taamatut oqaaseqarluni isumaliutissiisummilu allassimasunut paasinnilluni ataatsimiititaliap
siunnersuut aappasaaniigassanngortippaa.

Jane Petersen
Siulittaasoq

Niels Thomsen
sinniisussaq

Hans Aronsen

Ruth Heilmann

Aleqa Hammond